

İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Öz-Değerlendirme Tutum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Öz-Değerlendirme Tutum Ölçeği.
Turkish Psychological Scales. Retrieved from
<https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23378>

Özet

İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Öz-Değerlendirme Tutum Ölçeği, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin öz-değerlendirme süreçlerine yönelik sahip oldukları tutumları ölçmek amacıyla geliştirilmiş tek boyutlu bir araçtır. Ölçek, 2011 yılında İrfan Yurdabakan ve Ayşen Uzun tarafından geliştirilmiş olup, psikometrik özelliklerinin (geçerlik ve güvenirlik) incelenmesi sonucunda yüksek düzeyde tutarlılık ve yapısal uygunluk sergilemiştir. Ölçek, öğrencilerin öğrenme süreçlerindeki bilişsel ve duyuşsal farkındalıkları yansıtan maddelerden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Öz-Değerlendirme, Tutum Ölçeği, İlköğretim, Geçerlik, Güvenirlik, Faktör Analizi, Duyuşsal Özellikler.

Yazarlar

İrfan Yurdabakan, Ayşen Uzun.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, ilköğretim kademesindeki öğrencilerin akademik veya kişisel gelişim süreçlerinde uyguladıkları öz-değerlendirme pratiklerine yönelik algıların, inançların ve duygusal yaklaşımların ölçen psikometrik açıdan sağlam bir araç sunmaktır. Bu çalışmada, öğrencilerin öz-değerlendirmeye ne ölçüde olumlu yaklaşımları belirleyerek eğitimcilerin bu alandaki müdahalelerini yönlendirmeyi hedeflemiştir.

Yapı/Ölçülen Yapı

Ölçek, öğrencilerin öz-değerlendirmeye yönelik duyuşsal özelliklerini (tutum, ilgi, görüş) ölçmeyi amaçlamaktadır. Duyuşsal özelliklerin kapsamını belirlemenin bilişsel özellikler kadar kolay olmaması nedeniyle, ölçeğin yapı geçerliliği, maddelerin tek bir yapıya tanınmayıp tanınmadığını keşfetmek üzere açılmaya çalışılarak faktör analizi ile test edilmiştir. Çalışmanın bulguları, ölçeğin tek bir genel öz-değerlendirme tutumu yapısını ölçtüğünü göstermektedir.

Geçerlik

Ölçeğin geçerliliği, hem kapsam geçerliliği hem de yapı geçerlik kanıtları toplanarak incelenmiştir.

Kapsam Geçerliliği: Kapsam geçerliliği, ölçme aracının kritik davranışları yeterli sayıda ve

yeterlikte maddeyle ölçekbilme yeteneği olarak tanımlanmıştır (Ebel, 1972; Turgut, 1995; Yurdabakan, 2008). Çalışmada, ölçek kapsamı ile yazılan maddeler arasındaki mantıksal ilişkinin irdelenmesi amacıyla iki uzman görüşüne başvurulmuş ve bu görüşler doğrultusunda ölçeğe son şekli verilmiştir.

Yapı Geçerliliği: Yapı geçerliliğini sınamak için açılmaya çalışılan faktör analizi kullanılmıştır. Verilerin faktör analizi için uygunluğunu test etmek amacıyla yapılan analizlerde **Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı 0,97** olarak bulunmuş, bu değer verilerin mükemmel düzeyde uygun olduğunu göstermiştir. **Barlett testi** ($\chi^2 = 15767,63$; $p < 0,01$) ise anlamlı bulunmuştur.

Güvenirlilik

Güvenirlilik, bir ölçme aracının duyarlı, tutarlı ve rastgele hatalardan arınmış ölçümler vermesi olarak tanımlanmıştır (Ebel, 1972; Turgut, 1995; Yurdabakan, 2008). Çalışmada, ölçeğin bir defa uygulanmasına dayalı iki temel yöntem kullanılmıştır: iç-tutarlılık (alpha) ve test-yararlı yöntemleri.

İç-Tutarlılık: İç-tutarlılık kestirme yöntemine göre hesaplanan **Cronbach Alpha (α) güvenirlilik katsayısı 0,94** olarak bulunmuştur. Bu değer, ölçeğin maddeleri arasında yüksek düzeyde bir iç tutarlılık olduğunu göstermektedir.

Test-Yararlı Güvenirliliği: Test-yararlı yöntemine göre elde edilen **Spearman-Brown korelasyon katsayısı 0,91** olarak hesaplanmıştır. Bu da ölçeğin yararlı ve yüksek düzeyde tutarlı olduğunu kanıtlamaktadır.

Madde Analizi: Ölçek maddelerinin düzeltilmiş madde-ölçek korelasyonları **0,51 ile 0,71** arasında değişmektedir, bu da her bir maddenin ölçülen genel yapıya önemli katkı sağladığını göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla açılmaya çalışılan **faktör analizi** (Exploratory Factor Analysis - EFA) uygulanmıştır. Analiz, en çok olabilirlik (Maximum Likelihood) yöntemine göre gerçekleştirilmiştir. İlk analizde özdeğer (eigen value) 1 olarak kabul edilmiş ve faktör sayısı serbest bırakılmıştır. Bu analiz sonucunda özdeğeri 1 ve daha büyük olan sadece bir faktör tanımlanmıştır; bu nedenle döndürme (rotation) işlemine gerek duyulmamıştır.

İlk analizde, dört maddenin faktör yükünün 0,40'tan daha düşük olması ve bir maddenin birden fazla boyutta yüküne sahip olması nedeniyle toplam beş madde ölçekten çıkarılmıştır. Tekrarlanan son analizde, **23 maddelik ölçeğin özdeğeri 11,32** olarak bulunmuştur. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans oranı ise **%49,14** olarak hesaplanmıştır. Kalan maddelerin faktör

yükleri **0,51 ile 0,75** arasında değişmektedir, bu da maddelerin ölçek yapışın güçlü bir şekilde temsil ettiğini göstermektedir.

Araç Bilgileri

Test Türü: Geliştirme (Tutum Ölçeği)

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği

Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: İlköğretim Öğrencileri

Yaş Grubu: İlköğretim çağındaki öğrenciler (Örneklem detayları kaynakta mevcuttur).

Popülasyon Detayları: Ölçek, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin öz-değerlendirme tutumlarını ölçmek üzere tasarlanmıştır.

Test Metodolojisi: 5'li Likert tipi derecelendirme kullanılmıştır:

tümüyle katılıyorum (5)

katılıyorum (4)

kararsızım (3)

katılmıyorum (2)

kesinlikle katılmıyorum (1)

Anahtar Kelimeler

Ölçek Geliştirme, Psikometri, Cronbach Alpha, Spearman-Brown, KMO, Yapı Geçerliliği, Kapsam Geçerliliği.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: İrfan Yurdabakan

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresi: irfan.ybakan@deu.edu.tr

Yazın Adresi: Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi (Tahmini).

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2011 (Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması yayınlandı yılı).

İzinler ve Ücret: Ticari kullanım ve izinler için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Ölçeğin orijinal makalesi ve detaylı sonuçları aşağıdaki bağlantıda bulunabilir:
acikerisim.deu.edu.tr

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: ilogretim-ogrencilerine-yonelik-oz-degerlendirme-tutum-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Yurdabakan, ?. ve Uzun, A. (2011). İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Öz-Değerlendirme Tutum Ölçeği geçerlik ve güvenirliği. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 145-155.

Ebel, R. L. (1972). *Essentials of educational measurement*. Prentice Hall.

Turgut, M. F. (1995). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme metodları*. Ankara: Saypa Yayınları.

Tatlıdil, H. (2002). *Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel analiz*. Ankara: Akademi Yayınevi.

Yurdabakan, ?. (2008). *Ölçme araçlarının geliştirilmesinde geçerlik ve güvenirlik*. (Yayınlanmamış çalışma).

İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Öz-Değerlendirme Tutum Ölçeği Maddeleri

Ölçek toplam 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten örnek maddeler aşağıdadır:

Çalışmalarım hazırlarken kullandığım düşünme süreçlerini fark etmemi sağlar.

Arkadaşlarımla farklı düşüncelerini değerlendirmem konusunda yardımcı olur.